

УДК 623.428

Р.Г. Будяну

Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів

РОЛЬ І МІСЦЕ БРОНЬОВАНИХ АВТОМОБІЛІВ У СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

У статті обґрунтовано, що для ефективної боротьби з нерегулярними військовими формуваннями та терористичними угрупованнями доцільно застосовувати нові зразки бойових броньованих машин – броньовані автомобілі. Наведено показники ефективності застосування броньованих автомобілів, викладені погляди на їхнє використання у складі підрозділів та частин сухопутних військ, і відповідно завданням, які вони вирішують запропоновано шість типів.

Ключові слова: бойова броньована машина, броньовані автомобілі, військові конфлікти, ефективність застосування, способи використання, типи броньованих автомобілів.

Вступ

Постановка проблеми. Сухопутні війська у переважній більшості країн світу – це організована сукупність військових формувань з ієрархічною системою управління, великою кількістю особового складу та різноманітного озброєння. Як правило, вони призначені для ведення широкомасштабних симетричних воєнних (бойових) дій, імовірність яких з кожним роком зменшується, а асиметричних – збільшується. Аналіз озброєння та військової техніки, яка використовується сухопутними військами збройних сил показує, що основними їх зразками залишаються танки, бойові броньовані машини, самохідні та причіпні гармати й міномети, зенітно-ракетні комплекси тощо. Застосування на полі бою переліченого озброєння та техніки передбачає, як правило, функціонування дуже громіздкої та інертної системи, яка, як свідчить досвід останніх війн і збройних конфліктів, є не завжди легкокерованою та високоефективною. Особливо це стає відчутним під час ведення асиметричних дій, коли різноманітним важким військовим формуванням протистоять напівпартизанські (терористичні) сили зі специфічною високоманевренною тактикою дій. У цей період, зазвичай, протидіють не регулярні військові частини, озброєні важкою зброєю, а іррегулярні формування, або простіше терористичні групи, на озброєнні яких в основному знаходиться легка та важка стрілецька зброя, з партизанським методом ведення боротьби, основою якого є засідки з широким застосуванням мін і фугасів. Відповідно до нових форм і методів ведення збройної боротьби на озброєнні сухопутних військ багатьох армій світу з'явився новий клас бойових броньованих машин – броньовані автомобілі. Провідними виробниками броньованих автомобілів є США, Велика Британія, Франція, Німеччина, Італія, Росія [1 – 7].

Тому, питання ролі і місця броньованих автомобілів у сучасних збройних конфліктах є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проведений аналіз досліджень і публікацій щодо розвитку та використання броньованих автомобілів показав, що вони створюються переважно на базі шасі автомобілів багатоцільового призначення (АБП) та виконують завдання з перевезення особового складу, вогневої підтримки дій тактичних мобільних груп, які знаходяться у відриві від основних сил, а також виконання спеціальних, розвідувальних, пошуково-рятувальних завдань. Вони також інтенсивно використовуються в ході проведення миротворчих операцій для виконання завдань з бойової охорони, супроводження колон, патрулювання конфліктних зон, тощо [4].

Досвід використання АБП у воєнних конфліктах останніх десятиріч, зокрема у зоні проведення АТО на сході України показав невідповідність тактико-технічних характеристик, технічної готовності окремих типів АБП характеру завдань, які фактично вирішуються. Однією з причин зазначеної невідповідності є низький рівень захищеності АБП та особового складу від ураження стрілецькою зброєю, осколками фугасів, мін. Такі обставини призвели до створення в ініціативному порядку, як підприємствами промисловості так і волонтерськими організаціями багатьох варіантів імпровізованих броньованих автомобілів.

Формулювання мети статті. Існуючий парк АБП Сухопутних військ (СВ) Збройних Сил України характеризується поряд із застарілістю, багатомарочністю та різноманітністю ще й до недавня – відсутністю на озброєння броньованих автомобілів як такого типу озброєння. Тому, завдання які повинні вирішуватись броньованими автомобілями у сучасних збройних конфліктах, на сьогоднішній день чітко не визначені та відсутні конкретні пропозиції щодо їх використання.

Дані обставини зумовлюють необхідність виокремлення проблеми ролі і місця броньованих автомобілів у підрозділах СВ та у цілому за Збройні Сили України.

Виклад основного матеріалу

Серед завдань, які покладаються на СВ, броньовані автомобілі можуть використовуватись у мирний час для проведення: антитерористичних, міжнародних миротворчих операцій; посилення охорони державного кордону. В особливий період броньовані автомобілі, крім перерахованих вище завдань, можуть бути задіяні

для: прикриття державного кордону у визначених операційних районах; ліквідації (локалізації, нейтралізації) збройного конфлікту; ізоляції району конфлікту, утриманні територій, районів і рубежів; ураженні угруповань сил противника, які вторглися; протидії диверсійно-розвідувальним силам, незаконним збройним формуванням і терористичним групам; охороні об'єктів і комунікацій (рис. 1).

Рис. 1. Використання броньованих автомобілів

Збройні конфлікти останніх десятиріч і передусім збройна боротьба з сепаратистами і російськими бойовиками на сході України засвідчує, що суттєві втрати особового складу війська несуть не тільки у ході прямих бойових зіткнень, але й під час нападу із засідок та укриттів, пересуванні у колонах та конвоюванні. Залучення традиційних бойових броньованих машин типу танк, БМП чи БТР для захисту від атак терористів показало свою недостатню ефективність. Наслідком цього стало, що на армії провідних країн світу почали оснащуватися все більшою кількістю захищених броньованих автомобілів типу MRAP (англ. Mine Resistant Ambush Protected – захищені від підризу і атак із засідок).

Застосування броньованих автомобілів дозволило досягти: зменшення втрат особового складу й техніки; підвищення живучості, маневреності та вогневої могутності підрозділів; підвищення автономності та тривалості дій підрозділів у відриві від основних сил; збереження моторесурсу та боєздатності основних зразків бойової броньованої техніки а також підвищення рівня захищеності спеціальної техніки (рис. 2).

Сучасні броньовані автомобілі характеризуються високими тягово-швидкісними властивостями, високою прохідністю, наявністю озброєння й спеціального устаткування, підвищеною захищеністю, зниженими демаскуючими ознаками, можливістю транспортування літаками й вертольотами, а також високою автономністю. Як правило, вони створюються на шасі автомобілів підвищеної прохідності (колісна формула 4×4, вантажністю 0,75 – 2 т) та вантажних автомобілів підвищеної прохідності (ко-

лісна формула 4×4, 6×6, вантажністю 3 – 7 т та 8×8 і 10×10 вантажність до 100 т), обладнані протикольовою і протимінною бронею, що забезпечує захист екіпажу і десанту, озброєння та військово-технічного майна яке перевозиться, основних вузлів і агрегатів машини.

Рис. 2. Показники ефективності застосування броньованих автомобілів

Відповідно до особливостей конструкції (в основному що визначаються масо-габаритними та вантажними можливостями) сучасні зразки броньованих автомобілів прийнято поділяти на три типи: “легкі”, “середні” і “важкі”.

На ”легкі” платформи залежно від завдань та призначення звичайно монтується стрілецька зброя різного калібру, протитанкові керовані ракетні комплекси, зенітно-ракетні комплекси, обладнання різного призначення (рис. 3).

На “середні” платформи, окрім перевезення десанту, переважно встановлюються різноманітні артилерійські та інші системи озброєння різного призначення (рис. 4).

“Важкі” платформи призначені в основному для монтажу комплексів озброєння, буксирування та транспортування великогабаритних вантажів, озброєння і техніки (рис. 5).

“Легкі” та “середні” броньовані автомобілі, у порівнянні з “важкими”, оснащуються переважно автоматичною трансмісією, незалежною підвіскою, що забезпечує їм високу прохідність на пересіченій місцевості. Максимальна швидкість “легких” та “середніх” броньованих автомобілів знаходиться в межах 90 – 130 км/год, “важких” – до 90 км/год.

Марка (виробник)	Маса, кг	Вантажність, кг	Потужність двигуна, к.с.	Кліренс, м	Запас ходу, км	Швидкість, км/год
HMMWV M1151A1wB1 (США)	6101	1370	190	0,43	400	113
«Дозор-Б» (Україна)	6300	800	197	0,4	700	120
LMV (Італія)	6500	1200	185	0,473	500	130
«Тигр» (Росія)	7200	1200	180	0,4	900	140
«Козак» (Україна)	5500	1000	176	0,39	1000	120
Auferland A4 AVL (Франція)	5100	1130	150	0,41	800	120
Кугуар (Україна)	4220	–	218	0,30	450	105

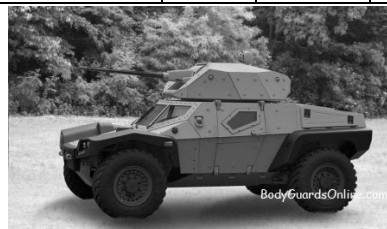

Рис. 3 “Легкі” броньовані автомобілі

Марка (виробник)	Маса, кг	Вантажність, кг	Потужність двигуна, к.с.	Кліренс, мм	Запас ходу, км	Макс. швид., км/год
Cougar HE (США)	23590	5900	330	0,41	670	105
GFF4 Grizzly (Німеччина)	25000	4500	450	0,43	700	90
«Урал-63099» (Росія)	24000	7000	450	0,34	1800	105
KRAZ SHREK ONE TC (Україна)	16000	–	330	0,37	600	100

Рис. 4. “Середні” броньовані автомобілі

Марка	Маса, т	Вантажність, кг	Потужність двигуна, к.с.	Запас ходу, км	Макс. швид., км/год
1	2	3	4	5	6
Mercedes-Benz Actros 4251 (Німеччина)	12	18000	510	900	90
Sisu E13TR (Фінляндія)	18	20000	445	900	90
Oshkosh PLS (США)	24,9	16500	500	480	91
КрАЗ Т17.0ЕХ (Україна)	28	70000	400		90

Рис. 5. “Важкі” броньовані автомобілі

Аналіз особливостей використання броньованої автомобільної техніки у воєнних конфліктах, операціях по підтримання миру та безпеки показує, що спектр їх завдань дуже різноманітний та має тенденції до збільшення [6, 7] (рис. 6).

Таким чином, виходячи з вище наведеного, завдання, які вирішуються підрозділами і частинами СВ Збройних Сил України за допомогою броньова-

них автомобілів, за характером та місцем їх виконання можна розділити на п'ять груп: 1 група – забезпечення перевезення особового складу; 2 група – забезпечення рухомості засобів бойового забезпечення та управління; 3 група – забезпечення рухомості озброєння; 4 група – забезпечення рухомості засобів матеріально-технічного забезпечення; 5 група – забезпечення евакуаційних заходів медичного забезпечення.

Рис. 6. Використання броньованих автомобілів

Отже, підрозділи та частини СВ повинні мати на озброєнні наступні типи броньованих автомобілів:

перший тип – броньовані високоманеврені легкові автомобілі, призначені для: проведення рейдових розвідувально-диверсійних дій в райони зосередження

противника; прихованого переслідування; фронтального спостереження поля бою і коректування вогню; патрулювання ділянок державного кордону і районів; виводу та евакуації розвідувально-диверсійних підрозділів, а також виконання рятувальних операцій.

другий тип – броньовані автомобілі підвищеної прохідності, виконані на шасі вантажних автомобілів та призначені для транспортування особового складу у броньованих модулях (кузовах-контейнерах).

третій тип – броньовані автомобілі підвищеної прохідності, призначений для розміщення на їх шасі різного спеціального обладнання (систем та комплексів розвідки, зв'язку тощо);

четвертий тип – броньовані автомобілі підвищеної прохідності, призначені для розміщення на їх шасі озброєння (гармат, мінометів, ракет і засобів протиповітряної оборони та ін.). Основне призначення автомобіля – вогнева підтримка дій військ у різних умовах бойової обстановки.

п'ятий тип – броньовані і легкоброньовані важкі колісні шасі підвищеної прохідності, призначені для монтажу комплексів озброєння, буксирування і транспортування великогабаритних вантажів та важкої броньованої техніки.

шостий тип – броньовані автомобілі підвищеної прохідності, призначені для евакуації поранених та хворих, надання першої лікарської медичної допомоги в різних умовах бойової обстановки.

Висновки

1. Броньовані автомобілі виконують різноманітні завдання і мають широкий спектр використання у сучасних збройних конфліктах та у діях миротворчих контингентів у міжнародних операціях.

2. За досвідом використання АБП у зоні проведення АТО, у міжнародних миротворчих операціях та збройних конфліктах останніх десятиріч, визначено роль і місце броньованих автомобілів у складі підрозділів та частин СВ Збройних Сил України.

3. На основі сформованого переліку завдань, які вирішуються підрозділами та частинами, запропоновано здійснити розподіл броньованих автомобілів на шість типів.

4. Подальші дослідження з даного напрямку обумовлюються необхідністю обґрунтування пропозицій з метою:

– формування модельного ряду типажів броньованих автомобілів;

– формування оперативного-тактичних (тактико-технічних) вимог до кожного типу броньованих автомобілів;

– визначення потреби підрозділів СВ в броньованих автомобілях;

– формування основних вимог до концепції розроблення та виробництва броньованих автомобілів для потреб Збройних Сил України та інших військових формувань.

Список літератури

1. Кучумов С. Взгляды военного руководства США на применение Сухопутных войск / С. Кучумов // Зарубежное военное обозрение. – 2009. – № 1. – С. 32-33.

2. Василенко О.В. Основні світові тенденції розвитку озброєння та військової техніки для ведення війн у майбутньому / О.В. Василенко // Наука і оборона. – 2009. – № 4. – С. 18-23.

3. Изюмов Д. Некоторые бронетранспортеры и броневые автомобили зарубежных стран / Д. Изюмов // Зарубежное военное обозрение. – 2011. – № 3. – С. 41-43.

4. Березев А. Перспективные боевые колесные машины армий ведущих зарубежных государств / А. Березев // Зарубежное военное обозрение. 2008. – № 4. – С. 39-44.

5. Нестеркин В. Разработка в США броневых автомобилей по программе MRAP-ATV / В. Нестеркин, А. Шабаков // Зарубежное военное обозрение. 2009. – № 6. – С. 39-40.

6. Парфенов Е.И. Основные направления развития отечественных боевых бронированных машин / Е.И. Парфенов // Военная мысль. – 2006. – № 6. – С. 23-29.

7. Кузнецов Ю. Основные направления развития боевых колесных машин зарубежных стран / Ю. Кузнецов // Зарубежное военное обозрение. – 2013. – № 4. – С. 46-51.

Надійшла до редколегії 27.02.2015

Рецензент: д-р техн. наук, ст. наук. співр. А.М. Зубков, Академія сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного, Львів.

РОЛЬ И МЕСТО БРОНИРОВАННЫХ АВТОМОБИЛЕЙ В СОВРЕМЕННЫХ ОРУЖЕННЫХ КОНФЛИКТАХ

Р.Г. Будяну

В статье обосновано, что для эффективной борьбы с нерегулярными военными формированиями и террористическими группировками целесообразно применять новые образцы боевых бронированных машин – бронированные автомобили. Приведены показатели эффективности применения бронированных автомобилей, изложенные взгляды на их использование в составе подразделений и частей сухопутных войск, и соответственно заданиям, какие они решают предложено шесть типов.

Ключевые слова: боевая бронированная машина, бронированные автомобили, военные конфликты, эффективность применения, способы использования, типы бронированных автомобилей.

ROLE AND PLACE OF ARMoured VEHICLES IN CURRENT ARMED CONFLICTS

R.H. Budianu

The article provides grounds for the thesis statement that in order to effectively counteract irregular military and terrorist formations it is necessary to use new models of armoured vehicles – armoured motor cars. Armoured vehicles' measures of effectiveness have been given, as well as considerations on their employment in army units and formations. Depending on the designated tasks, there have been suggested six types of such vehicles.

Keywords: combat armoured vehicle, armoured motor cars, armed conflicts, effectiveness of employment, methods of use, types of armoured motor cars.